3.7. Kur'an Hayatı Kuşatıcıdır

Kur'an-ı Kerim bir hidayet ve i'caz kitabıdır. İnsanlara doğru yolu göstermek için gelmiştir. Hedefi, onları Allah'a (c.c.) davettir. Onları, batıldan uzaklaştırıp hakka ulaştırmaktır. Faydasız şeyleri terk edip faydalı olanları elde etmeye yönlendirmektir. Bahşedilen tüm insani istidatları, yaratılış hikmetine uygun olarak geliştirip kullanma becerisi kazandırmaktır.

Bu bakımdan Kur'an-ı Kerim, gerek fert gerek toplum açısından tüm hayatı kuşatıcıdır. O, bir hayat kitabıdır. Hayatın hiçbir yönünü ihmal etmez. Hayatın tüm alanlarını en ince ayrıntısına kadar ele alır ve bunları düzenleyici prensipler getirir.

Kur'an-ı Kerim, hayatın bütün alanlarını kapsayıp düzenleme hedefini gerçekleştirebilmek için pek çok konuya temas eder. Meseleleri çok geniş bir muhtevada ele alır ve işler.

Hayatın vazgeçilmez kitabı olan Kur'an-ı Kerim'in kapsamını ifade edebilmek kolay değildir. Çünkü onda konular iç içe geçmiş bir şekilde takdim edilir. Bütün konular, merkezde yer alan esas mana ve hedef çevresinde döner durur. Bu esas mana ve hedef ise "insanları hür iradeleriyle tek olan Allah'a (c.c.) kulluğa davettir. O'na yakın bir kul olmaya çağrı"dır.

> **UNUTMAYALIM**
>
> Kur'an'ın asıl hedefi; insanları hür iradeleriyle tek olan Allah'a kulluğa davettir. O'na yakın bir kul olmaya çağrıdır.

Kur'an'ın, hayatın tüm alanlarını kendi sistematiği içerisinde düzenleme hedefini gerçekleştirme çerçevesinde temas ettiği konular, genel olarak şu başlıklar altında incelenebilir:

İman

Kur'an'ın önemle üzerinde durduğu konuların başında inanç meseleleri gelir. Bu çervevede Allah'ın (c.c.) birliği başta olmak üzere, zatı, sıfatları ve fiilleriyle ilgili gerekli bilgileri oldukça parlak bir delillendirme üslubuyla detaylı bir şekilde verir. Her vesileyle Allah'ın (c.c.) kudretinin sonsuzluğunu, ilim ve hikmetinin nihayetsizliğini, rahmet ve mağfiretinin genişliğini açıklar. Şirki ve küfrü anlaşılması kolay mantiki bir üslupla çürütür. Küfrün bütün çıkmazlarını dile getirir. Küfrün ve şirkin tüm dayanaklarını bir bir iptal eder. Bütünüyle kötü ve yanlış bir düşünce biçimi olan şirkin özelliklerini aklın önüne serer. Özellikle Allah Teâlâ'nın (c.c.) dışında tapılan tanrıların acizliğini, hiçbir fayda veya zarar vermeye güç yetiremezliklerini çeşitli ifade, benzetme ve mantiki izahlarla dile getirir.

81 İzzet Derveze, et-Tefsiru'l-Hadis, C 6, s. 34.

Bunun dışında inançla ilgili olarak melekler, peygamberler, ilahi kitaplar hakkında detaylı ve çok değerli bilgiler verir. Hele kıyâmet ve ahiret alemine çok büyük bir önem verir. Öncelikle kıyâmet ve ahiretin olacağını gördüğümüz alemden seçtiği delillerle ispat eder. Bu hususta insan aklını tatmin etmeye çalışır. Ayrıca kıyâmetin kopuşunu, bu esnada göklerde ve yerde meydana gelecek kalpleri yerinden oynatan korkunç olayları, evrenin düzeninin yıkılıp yeniden kurulmasını, cenneti ve nimetlerini, cehennemi ve azabını son derece tesirli bir üslupla anlatır.[82]

İbadet

Kur'an insanları, zat ve sıfatlarını tanıttığı tek Allah'a (c.c.) ibadete çağırır. Kulların Allah'a (c.c.) yaklaşmak için yapacakları ibadetleri haber verir. Bu açıdan namaz, oruç, zekat, hac, Allah'ı (c.c.) zikir ve tesbih, Kur'an tilaveti, göklerin ve yerin yaratılışını tefekkür etmek, doğru söylemek, tebessüm etmek, çalışmak gibi ibadetlerden, onların vakitlerinden, bir kısım şartlarından ve hikmetlerinden bahseder. Bu ibadetlerin tam olarak nasıl yapılması gerektiği hususundaki detay açıklamaları ve tatbikatı ise Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) sünnetine bırakır.

Muamelat

Bu alan, fert ve toplumu ilgilendiren tüm helal ve haramları içine alır. Bu alan, daha çok "fıkıh" ilminin ilgilendiği alandır. Alış-veriş, evlenme, boşanma, akitler, yiyecekler, içecekler, giyecekler, savaş, barış, devlet yönetimi, devletlerarası münasebetler… bu alanın konularıdır. Kur'an-ı Kerim bu alanlarda hak ve adalet ölçüsünde temel kaideler koyar.

Kur'an devlet idaresinde insanlık aleminin önüne, asla uzak kalamayacağı, oldukça önemli esaslar, insani prensipler ve genel kaideler koymuştur.

ARAŞTIRALIM

Sınıfta gruplar oluşturunuz:

Birinci grup namazla ilgili ayetleri,

İkinci grup, oruçla ilgili ayetleri,

Üçüncü grup zekatla ilgili ayetleri,

Dördüncü grup hac ve kurbanla ilgili ayetleri araştırıp sınıfla paylaşsın.

NOT EDELİM

Kur'an devlet idaresine yönelik hayati prensipler ve ufuk açıcı normlar koymuştur. Bunlardan bir kısmını şöylece ifade edebiliriz:

Adaletle hükmetme ve yönetme,

Yönetimle ilgili önemli kararları istişare ile alma,

Toplumun asayiş ve emniyetini sağlama,

Savunma yol ve metotlarını belirleme,

Serveti fertler arasında adil bir şekilde dağıtma,

Diplomatik ilişkileri düzenleme,

Dar gelirlileri gözetme,

Hak sahiplerinin haklarını koruma,

Suçlara verilecek cezaları düzenleme,

Aile hukuku alanında gerekli düzenlemeleri yapma,

Toplumdan haksızlık ve bozgunculuk gibi zararlı olguları kaldırma hususuyla ilgili asla gözardı edilmemesi gereken hayati prensipler ve ufuk açıcı normlar koyduğu görülecektir.

82 Çelik, Tefsir Usulü ve Tarihi, s. 84

Ahlak

Kur'an'ın en önemli hedeflerinden biri, fert ve toplumu ahlak bakımından olgunluğa erdirmektir. Bu sebeple o; fert, aile, toplum ve devlet hayatının düzgün sürdürülebilmesi için gereken değişmez ahlak esasları getirmiştir. Kur'an'ın, ahlak ve adapla ilgili getirdiği bu esaslar, fert ve toplumun fıtratına uygundur.

OKUYALIM - PAYLAŞALIM

Kehf suresi, 9-26. ayetleri arasında yer alan Ashab-ı Kehf kıssasını okuyunuz. Bu kıssada hangi konulara yer verildiğini araştırınız. Kıssadan çıkarılacak sonuçları ve mesajları arkadaşlarınızla paylaşınız.

Kur'an'ın getirdiği ahlak ve adap esasları zaman üstüdür, çağlar üstüdür ve toplumlar üstüdür. En mütevazı bölgelerde yaşayan fert ve toplumlar için Kur'an'ın getirmiş olduğu bu esaslar ne kadar gerekli ise en modern zaman ve bölgelerde yaşayan fert ve toplumlar için de aynı şekilde gereklidir. Modernleştiği oranda hırçınlaşan, azgınlaşan, nefsinin kötü arzularına esir düşen, fazilet ve erdemden mahrum kalan modern insan bunun en açık göstergesidir.[83]

Kur'an, pek çok kıssaya yer vermektedir. Bu kıssalar yoluyla da çeşitli konulara temas etmektedir. Hayatın pek çok yönlerine ışık tutmaktadır. Neredeyse Kur'an'ın üçte birini oluşturan bu kıssalar, özellikle fert ve toplumun farklı açılardan eğitilmesi yönünden çok büyük bir öneme sahiptir. Kur'an'ın verdiği örnekler de bu açıdan çok büyük bir değer taşımaktadır.

Başka konular

Kur'an'ın önemli hedeflerinden biri de fert ve toplum hayatında baş gösteren dinî ve ahlaki bozulmayı önleyerek toplum hayatını yeniden ıslah etmektir. Bu sebeple bir taraftan bu hususlarda bir takım düzenlemeler yaparken diğer taraftan da bunu başarmak için insan aklını çalıştıracak ve düşünme melekelerini yeniden harekete geçirecek çeşitli konulara yer verir. Allah'ın (c.c.) varlığı, birliği, sonsuz kudretini kabul edip O'na teslim olma konusunda onu ikna edecek her türlü delile başvurur. Bu sebeple evrenin yaratılışından ve onda var olan düzenden deliller getirir. Böylece astronomi, matematik, fizik, kimya, biyoloji, coğrafya, jeoloji, psikoloji, sosyoloji, pedagoji, tarih, hukuk, iktisat, siyaset… gibi farklı ilimlerin alanlarına giren bir çok bilimsel konuyu kendi tezlerini ispatlamak ve maksatlarını gerçekleştirmek için kullanır.

Gerçekten Kur'an ele aldığı konular ve bunları anlatma tarzıyla insanlığın bu güne kadar karşılaştığı en zengin, en yüce, en çok hayret ve hayranlığı mücip bir kitap olma özelliğine sahiptir. Onun böyle bir kitap olduğuna bütün dünya şahittir. Öyle ki ona benzer bir sözün söylenmesi, bir kitabın yazılması, hatta en küçük bir suresine bile benzer bir şeyin getirilmesi mümkün değildir.[84]

83 Halil Çiçek, Kur'an Nasıl Bir Kitaptır, s. 35.
84 bk. Bakara suresi, 23. ve 24. ayetler.

DİKKAT EDELİM

İnanç, ibadet, muamelat, ahlak, önceki ümmetlerin kıssalarından örnekler gibi hayatın önemli alanlarını kapsamlı ve derinlemesine ele alan Kur'an'ın hayatı kuşatan bir kitap olmasına bir de şu açıdan dikkat edelim:

Kur'an:

Göklerin ve yerin yaratılışı,

Geceyle gündüzün peşpeşe gelişi,

Rüzgârların esmesi,

Yağmurun yağdırılması,

Çeşitli bitki ve meyvelerin bitirilmesi,

Gemilerin deniz üzerinde akıp gitmesi,

Ceninin ana rahminde çeşitli safhalardan geçirilerek yaratılması,

İnsana farklı yeteneklerin verilmesi,

Dikkat çekici özellikleriyle devenin yaratılması,

Bal arısının özel yeteneklerle donatılması

gibi yaratılışla alakalı yüzlerce konuyu çok yüksek bir ilmi seviyede ve en doğru bir tarzda dile getirir. (Ömer Çelik, Tefsir Usulü ve Tarihi, s. 90)